

GAZETA TRANSILVANIEI.

Redacțiunea și Administrațiunea:
Brasiovu, piața mare Nr. 22. — „Gazet'a”
Mercuru. Vinerea și Duminică.

Prețuila abonamentului:
pe unu anu 10 fl., pe șase luni 5 fl., pe trei luni
3 fl. 50 cr. Tieri esterne pe șase luni 14 fr. pe
anu 28 franci.

Anulu XLVI

Se prenumera:
postale c. și r. și pe la dd. corespondenți.

Anunțuile:
cu o serie garmonu 6 cr. și timbru de 30 cr.
v. a. pentru facere publicare. — Scrișori ne-
francoate nu se primescu. — Manuscripte nu se
retramitu.

Nr. 149.

Mercuri 21 Decembre st. v.

1883.

Nou abonamentu la

„Gazet'a Transilvaniei.”

Cu 1-a Ianuariu st. v. 1884 se incepe unu nou abo-
namentu, la care invitamu pe onorații abonati, amici și
sprijinitori ai fôiei nôstre, rugandu-i că se binevoiesca a
și lu renoi de cu vreme pentru că diarulu se li se pôta
espedá promptu și fara intrerupere.

Domnii noui abonati, și cari n'au achi-
tatu costulu abonamentului sunt rugati a
ne trimite banii sêu directu prin man-
datu postal, sêu prin Domnii, la cari au
subscrișu abonamentulu.

Prețuila abonamentului, ce se pôte tramite mai usioru
prin mandate postale, este:

pentru Austro-Ungari'a cu post'a: pe trei luni
2 fl. 50 cr., pe șase luni 5 fl.; pe anu 10 fl.

pentru Romani'a și alte tieri esterne: pe trei
luni 7 franci, pe șase luni 14 franci, pe anu 28 franci.

Scrișorile sunt a se adresá la Redacțiunea „Ga-
zetei Transilvaniei” in Brasiovu.

Brasiovu 21 Decembre v.

In alocutiunea ce a tînut'o cu ocașiunea
serbatorilor Crăciunului cãtra colegiulu cardina-
liloru, Pap'a Leone XIII s'a plãnsu amaru,
cã adi chiaru și intre natiunile catolice biseric'a
se vede espusa unoru persecutiuni sistematice.
Monitorulu Vaticanului vine și esplica aceste
cuvinte aratandu, cã sãntulu Parinte a intielesu
dificultatile, cu cari are a se luptá biseric'a in
Ungari'a, Spani'a și Portugali'a; dificultati, cari
pentru momentu nu suntu tocmai insemnate, d'er'
potu luá in curendu dimensiuni amenintiatóre.

Lasamu la o parte pentru acuma cele ce
se petrecu in tierile latine indepartate și ne
oprimu la Ungari'a.

Nu este greu de a gâci caus'a, pentru care
guvernulu ungurescu 'si-a atrasu mânia Papei.
Sunt inca vii in memori'a fiacaruia discussi-
unile infocate din camer'a magnatiloru, la cari
a luat parte intregu episcopatul catolicu lup-
tandu in contra proiectului de lege asupra casa-
toriiloru d'intre Crestini și Evrei. Acestu pro-
iectu de lege este privita de-o amenintiare di-
recta a bisericeii catolice și de unu pasu, care
ar' adnce cu sine jidovisarea Ungariei; de
aceea a fost respinsu de cãtra magnati, guver-
nulu inse ilu sustine și voiesce a lu presentá
peste vre-o duôe septemani magnatiloru din nou
spre priimire, agitandu intr'aceea, cã se 'si asigure
o majoritate. Se anuntia cã si partid'a clerului
lucrãza din resputeri spre a aduce la Pest'a
la votare cãtu mai multi aderenti de ai sei
d'intre cei 800 de magnati unguresci și deôrece
intre acesti'a se afla o multime de serantoci,
se aduna bani pentru ei.

La casu cãndu ar' invinge guvernulu difi-
cultatile, despre cari vorbesce „Monitorulu
Romei”, ar' luá intr'adeveru acele dimensiuni
amenintiatóre, cari potu deveni fatale pentru
cei ce au provocatu conflictulu. Inse contrarii
proiectului casatoriiloru mixte se insiela amaru
dêca credu, cã respingendu-se acestu proiectu
Ungari'a va scapá de paricululu jidovisarei.

Siovinistii maghiari, cari sustinu, cã Evrei
prin aceea. cã au adoptatu nume maghiare au
devenitu Maghiari, ar' puté se invetie ceva din
conflictulu celu mai nou ce s'a iscatu intre
representantii jidovimeii din Ungari'a și minis-
trulu Trefort, din caus'a incercariloru acestuia
de a cassá scólele evreesce și de a face cã
metriculele israelite sê se pôrte in limb'a ma-
gari. O deputatiune de Evrei s'a dusu la
Trefort, care le-a datu unu respunsu
aratandu si ingrijirea s'a pentru aceea

cã se prea inmultiesce numerulu professoriloru,
advocatiloru și mediciloru evrei. Guvernulu
ungurescu a ajunsu intre duoe focuri, cu-o mâna
vrea se protêga pe Evrei, cu cealalta ii re-
spinge.

Intr'aceea raportulu oficialu alu ministeriului
de culte asupra scóleloru din Ungari'a pe anii
1882 și 83 arata, cã Evreii inunda scólele se-
cundare. Intre 37,876 scolari au fost 7520
Evrei, adeca 19.85 procente, pe candu Evreii
facu numai 4.54 procente din poporatiunea
Ungariei. Prin urmare scolarii evrei representa
un'a a cincea parte și nu-i mirare dêca producu
atâti advocati, medici s. a. Tier'a se jidovesce
d'er' și fara legea pentru casetoriile mixte intre
Evrei și Crestini și in mâni'a tuturoru svêco-
liloru de maghiarisare.

Cronic'a evenimentelor politice.

Diarulu „Natiunea” vorbindu despre
situatiunea Romaniloru de dincóce
fația de terorismulu și fanatismulu ungurescu,
incheia asia:

„Buna lupta au luptatu și cu ocașiunea
alegeriloru judetiene și rezultatulu nu trebuie
se'i descurageze. Nedreptatea inca are o li-
mita. Va veni de siguru timpulu, candu fap-
tele de astadi ale Maghiariloru se voru sparge
in capulu loru. Istori'a lumii ne arata, cã
au fost natiuni cu multu mai tari, decãtu na-
tiunea maghiara și cu tóte acestea ele s'au
perdutu, indata ce au credintu, cã forti'a este
suficienta spre a inghiti popórele ce se aflau
in contactu cu ele. Monumentulu celu mai
trainicu ce unu poporu 'si pôte ridicá in is-
tori'a omenimei este justiti'a și munc'a onesta.
Numai pe acêsta cale unu poporu 'si pôte
asigurá conditiunile de esistencia și numai
pe acêsta cale va puté propasí spre gloria și
fericire.”

„Acele cuvinte nu le dîcemu la adres'a
Maghiariloru, cãci a mai vorbi cu ei insemnéza
a pisá apa in piua; le dîcemu pentru fratii
nostri de peste Carpati, pe cari vitrigele im-
prejurari i-a aruncatu sub despotismulu mag-
hiaru, care se desmierdeza la aspectulu unei
naluciri, de care este pururea insoçitu. Termi-
nandu dîcemu Romaniloru de peste munti:
Luptati și de acum inainte barbatesce, uniti-ve
cu totii. cãci la urm'a urmareloru triumfulu va
fi alu vostru. Dreptatea mai curendu sêu mai
tardiu trebuie se biruiasca.”

„Romani'a libera” se ocupa de afa-
cerile nôstre ardelen. Ea arata nemultiu
mirile Romaniloru de aici de cãr-
muirea unguresca. „Nu scimu, de si-
guru, — dîce ea — cãtu va fi convenindu
Austriei acêsta cãrmuire unguresca; d'er' cee-
ce scimu positivu e cã ea semte și intielege
cum au reusitu Ungurii se i instraineze sim-
patiile si gratitudinea popóreloru, pe alu caroru
devotamentu Austri'a s'a intemeiatu totdeun'a
la vremuri de grea incercare, si cari au traitu
in schimbu si s'au desvoltatu, liberu si destulu
de repede, sub nobil'a, prudent'a si just'a ocro-
tire a politiceii habsburgice.”

In diet'a din Agramu deputatii grani-
ceriloru croato-slavoni au facutu o declara-
tiune, in care isi esprima dorinti'a cã se incete
regimulu comissariatului regescu in granitia;
cã si granitieri sê se póta folosi de drepturile
constitutiunale; in fine cã acele legi cari s'au
adusu far' de concursulu poporului din
granitia si a caroru influentie stricacióse le
semte poporulu, se fi a schimbate pe cale
constitutiunala si cã tóte drepturile ce li s'au

datu graniceriloru de cãtra Majestatea S'a se
fia sustinute și respectate și pe viitoru.

Vorbindu despre afacerile croate „Neue
freie Presse” dîce: „Federalismulu, ce
esista intre Ungari'a și Croati'a incepe
a deveni amenintiatoru. Croatii voiescu se lu
mai desvólte schimbandu radicalu pactulu in
sensulu independentii politice și nationale a
Croatiei. Croatii ceru cã se li se comunice
tecutulu juramentului, ce l'a depusu Banulu,
spre a incepe o discussiune despre aceea cum
trebuie se fia Banulu dupa dorinti'a Croatiloru,
spre a aretá cum demnitatea Banului, care
odinióra era aceea a unui vice-rege, a fostu
totu mai multu micșiorata și cum se vede ne-
cessitatea de a recuceri drepturile istorice ale
Banului și a i se dá dietei croate positiunea
de mai inainte. Atunci s'ar' puté pune la
ordinea dilei cestiunea marei Croatie și recasti-
garea Dalmatiei, dupa ce si asia marc'a Croatiei
cuprinde și p'aceea a Dalmatiei și guvernulu
croatu pórta titlulu: „Guvernulu tieriloru croato-
slavone-dalmatine”. La acêst'a se adauge și
ecoulu puternicu ce'lu afla miscarea croata in
Dalmati'a, de candu a devenitu acolo majori-
tatea slava preponderanta. Intr'aceea — adauge
„N. fr. Presse” — starea economica a Croatiei
nu e nicidecum in floritóre. Afara de Fiume și
Agram nu se observa nicãiri o viétia economica
și chiaru in asia dîșulu „paradisul croatu”, in
Zagori'a, poporulu s'a resculatu din caus'a
dariloru apesatóre!

Ministru-presiedinte Ionu Bratianu a
fost interpellatu din nou in camera asupra po-
liticeii esteriore de cãtra deputatulu
Valerian Urseanu. D-nu Bratianu i-a datu
urmatoriulu respunsu:

„Cari sunt principiile de cari a vorbitu d, Ur-
seanu? Sunt cã libertatea și justiti'a se ne ser-
vêsca de norma. Apoi, D-loru, noi, chiaru dêca
n'amu avé convictiunea firma, despre utilitatea
acestoru principie, dêca nu amu avé, asi puté dîce,
unu fanatismu pentru aceste principie totusi in-
stinctulu de conservatiune ne impune se le profe-
samu și se le sustinemu din tóte puterile nôstre.
„Cum amu puté noi se fimu pentru nedreptate și
pentru despotismu? Cãci nedreptatea și despotis-
mulu s'ar' exercitá pe spetele nôstre, pentru
cã noi suntemu cei mai puçinu puternici in lup-
t'a acêsta a crisei orientului.”

„Negresitu, D-loru, cã ar' fi bine sê fia unu
echilibru europénu, astfelu încãtu statele cele
mai mici se fia adapostite de orice periculu.
D'er', ôre dela noi depinde stabilirea echilibrului
europénu? Dela noi depinde se fia o pace ba-
sata pe justitia și libertate, asia cum o intie-
lege onor. profesorulu de dreptu internationalu?
Ore noi avemu se sgândarimu resbelulu, pentru
cã se provocamu si se stabilimu o alta ordine
de lucruri in Europ'a? Pôte se fia unele na-
tiuni, cari se aiba puterea s'o faca. D'er' ori-
ce resbelu pentru noi, mai cu sêma in condi-
tiunile, in cari ne aflamu astadi, ar' fi pericu-
losu. Eu ómeniloru de statu din Russi'a, cãndu
staruiam de noi, se facemu conventiunea pentru
treccera armatelorur rusesce pe la noi, cã se
mêrga contro Turciei, le dîceam: noi trebuie
se scimu, cari voru fi, se intielege pe cãtu omulu
pôte prevedé, consecintiele acestui resbelu. si
prin urmare se ne spuneti cine sunt aliatii
D-vóstre, fiindu-cã D-vóstra, cã putere mare,
puteti face unu resbelu de aventura, pentru-cã
puterile cele mari nu potu se fia distruse; ar'
fi neaperatu ôre-care umilintia pentru celu ba-
tutu, d'er' veti face pace avendu celu puçinu
speranti'a cã mâne, poimâne ve veti luá re-
vansi'a. Der' noe ne este frica, cã pacea se
nu-o faceti in pagub'a nôstra. Eata, D-loru,
de ce ori-ce resbelu, pe cãtu timpulu vomu sta

cum stamu astadi, pe mine me inspaimenta. De aceea dorescu din tôte puterile mele, cá se fia pace; acésta dorimu si trebuie se dorimu noi, si la acésta trebuie se lucramu. (Aplause.)“

Fóia russésca „Nowoie Vremia“ aduce importanta scire cá Germania si Austro-Ungaria ar' avé de gându de a garantá neutralitatea Romaniei.

In siedinti'a de Joi 15/27 l. c. deputatulu E. Purescu a desvoltatu interpelarea s'a cu privire la conventiunea de comerci cu Austro-Ungaria arátandu, cá conventiunea e stricaciósa, cáci nu scutesce productele tierii. D. Sturdza declara, cá guvernulu studiéza cestiunea si va asterne lucrarea la timpulu seu parlamentului. Ministrulu presiedinte Bratiánu díce, cá totdeun'a a combatutu conventi'a. Nu póte fi dér' vorba de-o reinvire a ei péna ce nu va fi discutata si nu se voru luá dispositiuni spre scutulu industriei romane.

Din comitatulu Solnocu-Dobêcei.

Solnocu-Dobêc'a 25 Decembre 1883.

In interesulu publicu si alu dreptatii voiu se aretu lunei starea politica a acestui comitatu nefericitu si in specialu starea politica a Romaniloru.

Suntemu in pragulu alegeriloru de oficiali comitatensi. Si pre dreptu, credu, cá se intréba totu Romanulu, óre ce se fia, ce se intempla in comitatulu Solnocu-Dobêc'a? Eata respunsulu scurtu dér' dorerosu: noi cei din acestu comitatu suntemu cu totul oprimati. — Si óre cum de amu ajunsu la acésta, cum de nu amu luptatu si nu luptamu, 'mi va reflectá cineva. Noi luptamu, frate, si vomu luptá totdeuna pe calea legala dér' candu e vorba de absolutismulu si volnicia inscenata aici de comitele Bánffy, de puterea brusca, cu carea lovesce in drépta si stânga: dreptatea si caus'a nóstra drépta si prin urmare si a comitatului, trebuie se fia inca retínuta dela invingerea, la care cu tempulu trebuie se ajunga. Ceea ce dícu voiu si documentá. Dér' se incepemu d'inainte.

Pre tempulu candu erá la putere partid'a asia numita deakiana, si amu avutu de comite supremu pre d. Carolu de Torma, starea Romaniloru din acestu comitatu erá de suferitu. Romanii aveau si ei puçina parte de fructele constituționalismului, o volnicia cá astadi nu cunoseau. Alegemile de membri comitatensi, ce faceau cu mai multa libertate, si amu avutu o reprezentantia insemnata in comitetulu comitatensu (consiliulu judetiénu). Eara oficiali amu avutu: unu vice comite, trei pretori, unu vice-notariu comitatensu, care ducea protocólele adunariloru congregatiunei in limb'a romana, mai multi functiunari subalterni, precum si asesori la sedri'a orfanala. In comune erau notari mai numai romani, precum adeca e si poporatiunea. Limb'a romana in comunele romane, erá cea oficiósa si cá atare respectata pre deplinu. — Oficialii comitatensi, de ori ce categoria, prin urmare si cei maghiari, erau sub o controla dupla, a Romaniloru si a partidei opositionale de atunci, in frunte cu actualulu comite supremu br. Bánffy. La tempulu de necesitate se esmiteau investigatiuni mixte, din membrii partidei opositionale, a celei romane si barbati independenti din partid'a deakiana, cari avendu inaintea ochiloru numai interesulu administratiunei, prin majoritate de voturi, puteau esopera dimisiunea amplotiloru esesivi, cá a lui Molnár Sándor, fostulu pretore in cerculu Lapusului, pre lángra tôte silintiele guvernamentale de alu sustiené.

A urmatu „fusiunea“. In comitatulu nostru a devenitu comite supremu br. Desideriu Bánffy. Dupa nisee precedentie cá cele insirate, cu dreptu cuventu sperámu, cá noulu comite va redicá administratiunea la unu nivelu fara esceptiune, va controlá cumu se cade pe pretorii cercuriloru, cá se nu devina asupra poporatiunei nósee „aga“ turcesci, va respectá drepturile comuneloru si a privatiloru cá mai inainte, si mai pre susu de tôte va respectá drepturile Romaniloru mácaru amesurat legei din 1868.

Dér' ne amu insielatu amaru! Br Bánffy a devenitu unu altu Tisza, sfarmatoriulu de natiunalitatea romana, opresorulu drepturiloru politice si private in genere si in specialu, ér' in privintia administratiunei — s'a introdusu unu chaosu, in care bietulu poporu geme sub opresiunea ómeniloru de tóta mána, dér' unelte orbe a marelui loru siefu.

1. Façia de noi Romanii si de drepturile nóstre politice, Br. Bánffy indata ce a intratu in inaltulu seu oficiu s'a latitu faim'a, cá s'a dechiaratu, cá nu preste multu tempulu va curatí cas'a comitatului de Romani, prin urmare va eschide pe Romani dela afacerile comitatense si dela oficiile comitatului, le va luá terenulu de sub picioare, le va sdrobi limb'a, nu numai in cas'a comitatului ci si in comune la vatr'a strabuna a Romanului

saténu. Acést'a 'i erá devis'a precum se vede din expresiunea-programu, si precumu au aretatu faptele. Acést'a o voiu aretá, cumu a decursu, mai inainte inse intrebu: cá óre cu ce dreptu si pre ce basa póte face unu comite supremu, abusandu de puterea data in mánile sale, eloti politici din poporulu romanu autohtonu, indigenu in acésta tier'a, care in tempulu de necesitate a saritu la aperarea tierii acesteia, cu averea, cu sangele si cu viétia s'a! Ore acést'a se fia scopulu constitutiunei actuale, macesim'a de statu a Ungariei? Asservirea némului romanescu?!

a) Cá se-si ajunga scopulu ce si l'a pusu de a curatí cas'a comitatului (prefectur'a) de Romani, acumu 6 ani s'a ingrijitu cá in comitetulu comitatensu, Romanii se nu póta fi reprezentati. Si aci ne-a facutu cele mai grele lovituri façia de folosinti'a drepturiloru politice. — E lucru cunoscutu, cá in comitatulu acést'a alegatorii indreptatiti parte mare cá nobili suntu in numeru de vreo 6706. Din acést'a 4708 su Romani, si numai 1998 Maghiari, numerandu intre acesti din urma si pe Armeni, Jidovi etc. Câte duoe, trei comune formandu unu cercu, alegeau 7—9 reprezentanti in comitetulu comitatensu. Unde erau alegatorii puru romani, alegeau numai Romani. Asia au voitu Romanii se faca si acum siése ani, si in mare parte au si facutu cu succesu bunu. Dér' ce se vedi? Comitele Bánffy, cá se curatiéseca cas'a comitatului de Romani, a ordonatu comisiunei verificatóre, cá se nulifice alegerile Romaniloru, odata, de duoe ori, la o simpla aretare, fara nici unu temei, batandu-si jocu de lege. Unde a vediutu cá cercurile 'su mai tari, le-a impartitu pe la alte cercuri mai sigure pentru sine. Asia: cerculu Magogei constatatoriu din Magogia, Chinesci si Strambulu, la impartitu pe la alte cercuri in departare mare. Magogia si Strambulu a trebuitu se mérga la Reteagu in departare de 40—45 chilom.; ér' Chiuescii la Ocn'a Desiului la vreo 35—40 chilom. s. a. A urmatu dupa aceea ingerinti'a oficialiloru in alegeri, cari aveau gréu'a porunca de a lucrá cu totu pretiulu se iésa la alegeri cei din siedulele impartite de vice-comite. Si in fine persecutarea pana la a 7-ea sementia a acelor cari n'au lucratu dupa vointi'a comitelui. Urmarea a fostu cá Romanii n'au potutu fi reprezentati decátu fórte slabu in comitetulu comitatensu.

Dupa acést'a a urmatu a duoa scena.

b) Departarea Romaniloru dela oficiile comitatense. VEDIENDU Romanii cele petrecute la alegerile de reprezentanti comitatensi s'au ingrijitu multu. De aceea trei d'intre Romanii fruntasi, domnii Gabrielu Manu, Augustinu Munteanu si Michailu Bohatielu s'au dusu la comite si l'au reflectatu, cá dreptatea aduce cu sine cá se se aléga si Romani la oficiile comitatului, si fiindu cá i este puterea in mána si voi'a deplina, se faca a se alege din cei 7 pretori mácaru trei Romani, si lángra pretorii maghiari se candidéze si aléga adjuncti romani. Ascultati acumu la respunsulu comitelui: opiniunea publica maghiara nu concede nici un'a nici alt'a. — Asemenea le a denegatu unu postu de vice-notariu din cei 4 notari comitatensi. Singuru numai unu adjunctu de pretore a candidat si alesu pre Simeonu Corpodeanu, dispunendu-lu la Lapusiu, lángra nefericitul pretore Gyárfás Ferencz, despre a carui incapacitate si malitia s'a scrisu destulu.

In gremiulu intregu a denumitu duoi cancelisti, maltratati, cá vai de ei, cu sarcin'a de a lucrá de duoe ori cá altii din cet'a celoru „alesi“; duoi protocolisti, la protocólele de esibite politice si a causeloru orfanale cu câte 12000 numeri pre anu, cu indetoriaea cá se duca si indicele.

Scen'a a duoa s'a implinitu. Acést'a din urma inse ar' trece caci Romanulu nu multu face din deregatorii, se precepe la sapa si cósá. si nu pierde de fóme. Dér' vatamarea drepturiloru nóstre politice, acést'a e ceea ce ranesce sufletulu fiacarui Romanu si striga la ceriu. — Nu s'a opritu lucrulu aci.

c) Dupa ce Comitele 'si-a gátitu calea astfeliu a mersu mai departe. 'Si-a indreptatu ochii spre comisiunea administrativa. In acést'a mai inainte aveamu duoi insi, pe domnii: G. Manu si A. Munteanu, cari aperau cáutu puteau cauzele obveniente, dupa lege si dreptate, dér' Comitele nepotendu suferi alte opiniuni decátu voi'a si volnicia s'a, de 2 ani incóce a remasu si in acésta comisiune numai d. Munteanu. Cei'al'alti membri suntu toti Maghiari, ómeni de ai comitelui, cari fara nici o opusetiune cu flori de meru la urechia 'lu lasa se mérga in cátrau voesce.

d) Mai incolo comitele 'si-a intinsu mán'a asupra autonomiei comunale. Notari, vice-notari, alege, pe cari voiesce, de aceea pe anu ce merge se rareseu notarii romani. Acestora, de mai sunt, nu le este iertatu se pórté protocólele comunale, se faca preliminariele comunale in limb'a poporului, pe carea singura o pricepe, ei in cea maghiara. Decum va se incumeta careva a scrie romanescu, i-a picatustu'éu a e sicanatu, basi suspendatu, si comitele 'lu mána la Bucurescii.

Façia de vice-notarii comunali, legea díce se aléga acolo, unde comunele din cutare cercu invoirea si déca este necesitate. Dér' la noi la asia; cei mai mari au decisu, se mai traiesca câte unu seracu de pe cercurile notariale, ori voesce comunele ori ba, ori este necesitate si folosu practicéu ori ba, deci se se aléga, dér' numai acel'a pe carele 'lu voesce comitele, cáci la din contra largai lumea.

Asia s'a intemplat in decursulu periodulu de 6 ani. Seurtu tempulu dér' durerosu pentru tóta suflarea romanésca din acestu nefericitu comitatu. Urmele acestei apasari sistematice, a acestoru vatamari de drepturile cetatianului voru fi nesterse, ér' fructele loru altmintrea nu potu fi decátu amare ca pelinulu. A eschide majoritatea poporatiunei comitatului cu totulu dela afacerile publice, a lucrá absolutistice dupa voi'a propria e unu lucru, care se resbuna pe sine, precumu vomu vedé façia de administratiunea comitatului.

2. In administratiune s'a introdusu chaosulu.

a) Br. Bánffy, indata ce a ajunsu in fruntea comitatului, lucrulu primu i-a fost, cá se-si puna cortesii de mai inainte in oficiile comitatense si cu deosebire sei puna pretori. Nu s'a recerutu alta cualificatiune, decátu se fia fost entarele cortesiu bunu. Asia in Lapusiu a pusu pe Rácz Miklós, care mai antánu a defraudatu 1000 fl. v. a. din banii publici. Acésta suma o a platitu Bánffy, dér' pe Rácz nu l'a suspendatu, ci a asteptatu péna a mai máncautu 2000 fl. v. a. cá se-si rumpá bietulu capulu cu totulu, cáci apoi l'a datu pe man'a justitiei carea l'a inchisu pe 2 ani. Acesti 2000 fl. v. a., cine i-a platitu? Acést'a o fi sciind'o E. S. S'a, ministrulu-presiedinte Tisza; — póte i-va fi platitu din fondulu de dispositiune? Tacu acum despre alti pretori. La tôte inse le va veni rëndulu.

b) Vice-comitele Szarvadi, cá capu alu administratiunei, nu póte face nimic'a alt'a, decátu ceea ce voesce Bánffy, pe care din resputeri se násuesce alu imitá.

c) Nicairi nu se intémpla atâtea licitatiuni de mosii cá in acestu comitatu, si inea pentru o restantia de dare câte de 5, 10, 50 fl. v. a. La licitarele cu mpera parte in spectorele de dare parte procurorulu comitatensu cu pretiu câte de 5, 10, 20 fl. v. a. apoi le vendu câte cu 100, 200 fl. v. a. Darea totu neplatita remane, poporulu inse ajunge la sapa de lemn. In privintia acést'a s'au facutu pasi la ministeriulu de finance din partea unor advocati din capital'a comitatului. Dér' ee e mai multu se vendu si s'au vendutu averile orfaniloru cáci nimoni nu se ingrijoesce cá se se platésca regulat darea loru si altele si altele.

VEDIENDU tôte acestea contele Bethlen András, péna erá in mediloculu nostru, s'a redicatu se formeze o partida opositionala in contra multoru abusuri grele, ce se intempla in administratiune, inse E. S. S'a ministrulu presiedinte 'lu departá de aici denumindu-lu comite supremu alu Brasiovului.

Intru asemenea mai multi barbati fruntasi maghiari din comitatu, vediendu de-o parte starea lucruriloru atátu de derangiata, ér' de alta parte incapacitatea vice-comitelui Szarvadi cá capu alu administratiunei, au voitu a procurá lécu la tempulu, au castigat pe unu Urányi din Marmatia, care avé se inlocuéseca pe Szarvadi, la alegerile din 28 l. c. Aveau sianse de reusita inse s'a opusu comitele Bánffy, cáci lángra dñsulu nu póte stá unu vice-comite independentu in pareri, deci va fi din nou alesu Szarvadi si confusiunea in administratia se va continua.

'Mi mai remane acumu, se aretu cumu s'au intemplat alegerile reprezentantiloru comitatensi in acestu anu, si cum stamu noi Romanii façia de alegerile de amploti comitatensi, ce sunt la usia.

Stamu mai reu si decátu acumu 'su 6 ani, consecintia naturala a apasarei sistematice, sub care gememu. Façia de alegerile pentru comitetulu comitatensu Romanii s'au disgustatu cu totulu inea acumu 6 ani, candu li se nimiceau alegerile un'a dupa alt'a indata ce aceia nu erau dupa poft'a d-lui comite supremu. Ce se mergemu la alegeri, déca acelea nu-su libere, ce se ne espunemu persecutiuniloru péna la a 7 sementia, cáci o atare stare de lucruri atátu de pocita, si asia trebuie de sine se se restórne pentru pecatele sale — 'si díceau unii. Dér' cu tôte acestea ar' fi fostu si acum lupta electorala inse stapanii dilei, se ingrijise de contrapondu de eu buna vreme. Si anume: publicarea alegeriloru s'a facutu prin comune in presér'a alegeriloru, inteliginti'a abia diminétia candu duceau judii comunali pe alegétori au datu de scire, candu i duceau dícu pe cáti i a potutu capetá in departari mari, precumu amu disu mai susu. Vice-comitele érasí a datu siedule si porunci aspre la pretori, acestia la notari etc. Asia din 210 membri alesu acumu, abi'a s'au potutu alege 52 romani. Din 210 virilisti 14 sunt romani deci cu totulu 66 Romani façia de 354 Maghiari, Armeni, Evrei.

Ce-o se faca acést'a la alegerile din 28 l. c. nimic'a, cáci pentru fiacare postu comitele 'e

sei designati si va dispune dupa vointia-i arbitrara. — Totusi aceste alegeri voru fi insemnate pentru noi, pentru lupta dintre postulu presedinte alu sedriei orfanale P. Anc'a si assesorele aceleiasi sedrie A. Racoltia (Băkoczi) pentru postulu de presedinte la sedria orfanala Asia vedi, doi Romani se lupta intre sine, pre candu cu toti ar' trebui se ne luptamu pentru alte posturi, cu adversarii neimpacaveri. Va fi o norocire de nu se va candida si unu Maghiaru la acelu postu, căci de siguru ar' reesi acel'a.

Eata la ce amu ajunsu noi Romanii sub dominatiunea poreclita constitunala a d-lui br. Bánffy.

Dér' trebuie se ne recunoscemu si viu'a noastră. Trebuie se recunoscemu si adeverulu. E durerosu, dér' e adeveru. Preotimea noastră se vede, cu puține esceptiuni, a fi in stare de amortire. Acei luptatori ai Sionului sântu, se se fi descuragiatu intru atăt'a, încātu se-si lase turm'a, fara a o conduce prin cuventu si fapte in câmpulu de lupta sânta si legala pentru drepturile, limb'a si esistinti'a s'a?! Mai multu spiritulu, mai multa lumina se recere din partea acelor'a, pe cari i cântă divulu poetu in hymnulu nationalu „preoti cu crucea in frunte, căci oștea e crestina.“

La noi mai este inea unu reu, că toti astépta, dela unulu séu duoi, se le scóta castanele din spuza; se le căstige oficii, că si mai inainte; ér' déca nu se întempla asia atunci e desperarea gat'a. La lucru cu totii, faca'si fiacare detori'a, căci ori unde pe acestu terenu pre acelu unulu si pre celu alu duoilea i veti gasi in frunte!

Acést'a e starea politica a acestui comitatu si in specialu starea politica a Romaniloru. f.

Memorialu

cătra Municipiulu Comitatense Bihareanu.

Romanimea Bihariana a salutatu cu bucuria revenirea erei constitunale, parte pentru-că a fostu in convingere, că dupa proportiunea numerului si a inteligintiei sale, si-va poté exercita in Comitatu pe terenulu guvernarei autonóme influinti'a s'a legale, parte pentru-că din tóte partile, si din mijloculu tuturoru partidelor s'a datu espressione aceloru sentiminte, că in scól'n absolutismulu diversele cercuri sociali, partide si individii deja a invetiatu cumcă cointielegerea fratiésca, respectarea si cultivarea reciproca a drepturiloru si intereselor, este cea mai potinte legatura pentru consolidarea prosperarei sociali, comitatense si in genere patriotice, si in urmare, pentru desvoltarea constitunionalismulu si a tonomiei, de unde pe terenulu administratiunei Comitatenise servindu de indreptariu consideratiunile suintite, voru escontentá dreptele pretensiuni, si interesele reali voru castigá o deslegare justa.

Petrusa de asemene speranta, romanimea in comitatu si comitatulu n'a causatu dificultati niei prin positiunea separatistica, niei cu pretensiuni esagerate séu prin opunerea principiiloru contrarie intereselor generali, si a constitunionalismulu, ei a staruitu a-si validita pretensiunile sale prin bun'a cointielegere cu partidele predominante, si acést'a procedura a avutu acelu resultatu fericitu, eumcă deja cu ocaziunea organizatiunei constitunionali a comitatulu Romanii au devenitu frati de impartiela la mai multe oficii si anume in centru au obtinutu unu vicespanatu, unu proto-perceptoratu, apoi doue notariate comitatense, mai multe posturi de assesori de tribunalu si sedria orfanala, mai multi pretori si jurati comitatensi.

In anulu 1872, candu dupa despartirea justitiei de administratiune, s'a restauratu comitatu pe bas'a noiei legi municipale, si nu se putea alege mai multi, decâtu unu vicespanu, romanimea dintre oficiale cardinali numai proto-perceptoratu si comissariatulu drumuriloru, si in centru unu assessoratu la sedria orfanala si unu vice-notariatu a potutu obtiné; ér' in cercuri la adimplerea oficialatoru estranee a gasitu o equitate multumitoare; si poté dechiará francu eumcă acestu resultatu l'a castigatu prin bun'a cointielegere cu partid'a, carea pe atunci a ajunsu la majoritate prin conlucrarea Romaniloru.

Dér' dupa decurgerea cător-va ani, s'a redicatu unu torentu óre-care chauvinisticu in contra Romaniloru, si s'a facutu unu sistemu, că positiunile ocupate de Romani devenindú vacante, mai multu nu lea potutu retiné ei s'a delaturatu cu totulu dela ele, intr'atáta, că in presinte in intregu Comitatu numai cu unu vice-notariu, doui pretori, si doui sub-pretori se potu laudá; din ce resulta proportiunea că in marele Comitatu cu 415,453 locuitori in carele facia cu 206,460 Maghiari locuescu 184,255 Romani, din 84 de oficii comitatense numai 5 posturi au in possessiunea loru.

Romanimea bihariana si-are consciinti'a s'a curata, că in conduit'a s'a nici Comitatului nici cercuriloru sale decátorie n'au datu ansa spre o asteliu de reductiune sentimintelor fratiétatii si equitatii; ba ce e mai multu motivulu bunei cointielegeri, si specialminte

din acea privintia, că se nu se dé ansa spre respingerea intereselor administratiunali a poporulu, inea nici de drepturile sale garantate prin lege nu s'a folositu. (Vedi §§. 3. 5. 7. 20. 22. si 24. a artiel. leiei XLIV. din anulu 1868.) Martora poté fi in asta privintia totalitatea reprezentantiei municipale, la care necum se se fi relatatu dér' nici că s'a observatu casuri d'acelea din cari s'ar' poté constatá, se nu dicemu fapte, dara nici intentiuni de animositate séu intrigi in contra Comitatului séu a Statulu, căci déca cineva pe langa aceea că cunósece si vorbesce perfectu limb'a oficiósa a statulu, si-iubesc si religiuena si limb'a s'a materna, si se násuesce a se desvoltá pe cale culturala si pe terenulu permisu de lege, acést'a nu se poté timbrá de escesu in contra intereselor generale séu a patriei, si un'a că si acést'a nici că se poté presupune despre intelligintea universitate Comitatenise.

Se dice: că pentru a se poté castigá unu postu de administratiune recerinti'a principale este: increderea — confidentia, si că Romanulu cá atare, acést'a confidentia nu 'si o poté cascigá.

Esemplu spre acést'a e statiunea pretoriale dela Beiusiu in privintia careia domnesce unu secretu publicu, că la acea nu se poté aplicá individu de nationalitate romana; la acést'a se poté respunde: că déca cineva nu-si poté revindicá confidentia si stima generale cu colórea fetiei sale, sub masea (larva) aplicata aceste nu le poté meritá, si că proselitismulu niei candu n'a fostu folositoriu se poté decumentá din epoc'a turcesca a Ungariei in carea renegatulu s'a doveditu de mai reu, că tureculu de sange puru.

Déca intre membrii cari constituiescu comuniune familiare, lipsesce increderea, si din acestu motivu partea mai slaba d'intre ei, nu se impartasesce in bunatati ei numai in greutati, acestu stadiu de lucruri de si se poté conservá pe unu timpu mai indelungatu, in urma totusi se resbuna. Asia e acést'a in societate si in tieri, spre ce avem esemple vederate.

Romanii n'au datu ansa la neineredere; in contra individiloru de nationalitate romana cari a ocupatu posturi oficióse casuri concrete de neineredere nu s'au decumentatu. Deci cu dreptulu i poté doré, că dela palestr'a oficiósa si de pe terenule publice precum din comissiunea administrativa si din alte comitete Comitatenise suntu delaturati.

Increderea nasee increderea. Si man'a confidentiale o intinde totdeuna acela carele e de positiune superiora.

Dér' romanimea a trebuitu se indure si acelea esperiintie amare, că protocolulu in limb'a romana, carea fu declarata in unanimitate de limb'a protocolara a Comitatului, a incetatu de a se mai portá; rugamintele poporulu substernute in limb'a romana, de nu se respingu simplamente, sunt uitate fara a fi resolvate in pulpitele oficióse; si că in tinuturile curatu séu cu majoritate romana se alegu si aplica deregatori, cari nepricependu limb'a, numai prin talmacirea servitoriloru si a cárciumariloru sateni se potu pune in atingere si intielegere cu poporulu.

Tóte aceste le a privitu intelligintia romana cu anima suferinda dér' nu s'a demisu la recriminatiuni, ba a incongiuratu si polemiele jurnalistiche sperandu si asteptandu imbunatatirea relatiuniloru.

Dér' se pare, că tacerea loru a fost privita de o multumire cu starea actuala, séu de o indiferentia carea nici că merita respectu, séu plane de o intimidare, si in urmarea acestora a pututu se prinda radaceni acea credintia desiérta, că obtinerea acestui resultatu, ar' fi adeverinti'a unei bune politice nationale.

Inse cari credu acést'a, nu prestéza unu serviciu nici cointielegerei fratiésce, nici intereselor comitatense si patriotice, căci sentimintele amare, cari naseu din delaturarea, nerespectarea, si vatemarea intereselor, trecu din inima la anim'a, se prefacu pentru o classe, pentru o poporatiune intréga — intr'unu sentiu comunu, carele nu se poté sterpi, ei in urma devine o rana deschisa a societatei.

Cu amaratiune a esperiatu romanimea, că junimea s'a inteligenta, din cauza, că pe palestrele si terenule publice nu 'si poté castigá aplicatiune, e silita a-si parasí comitatu, ba chiaru patri'a s'a, si a-si cercá in locuri straine midilócele de vietuire, de esistintia; cu durere vede, că in urmarea acestora, aumerulu studentiloru dela institutele mai inalte, in comparatiune cu deceniulu premersu, a scadiutu esentialminte, si că asteliu junimea romana e despoata si de binecuventarea culturai generale. Ei! căci dejá si la ocuparea simpleloru statiuni notariale de prin comune, indegetatulu chauvinismu provenitoriu din intrige de partide, elici, si nationalitate, si nu respectulu, că se se aplica individi iesiti din sinulu poporulu, cari i cunosecu sentimintele si limb'a, jóca rol'a principale.

Intre impregiurari asia de triste, că nu cumva tacerea noastră se servésca de motivu la acea că nime n'a indegetatu reulu si că pretensiuni nu s'au formulatu, tóte aceste recomandandu-le atentiunei partidelor Comitatense

si a cercuriloru decátorie in viétia municipale, cu caldur'a animei si cu seriozitatea mintei ne aredicamu cuventulu spre acelu scopu, că cu ocaziunea celei mai deaprópe restauratiuni comitatense, scadiemintele se se suplinésca, si directiunea gresita se se indrepteze.

(Va urmá.)

Scólele industriale sasesci din Ardealu.

II. D'intre 1115 elevi, cari au umblatu in tóte scólele industriale, 88 apartínu comericiului, 280 architecturii, 96 industriiloru chemico-technice, 68 industriiloru mecanice si 583 celorlalte ramuri industriale. Numerulu eleviloru facia cu anulu precedentu a crescutu cu 203. Dupa numerulu meseriiloru ce representa elevi, se rangéza scólele industriale in urmatoriulu modu: Scólele industriale representéza in Sibiu 36 meserii, in Bistritia 34, in Mediasiu 29, in Brasiovu 28, in Orasthia 21, in Sebesiu si Cohalmu 17, in Agnit'a 16. Facia cu timpurile de mai inainte s'au impușinat aurarii, cojocarii, postovarii, pânzarii, curelarii, olarii, sapunarii si peptenarii. Au peritu cu totulu papucarii numiti sasesci, cari numai unu invetiacele au presentatu in Bistritia. La Brasiovu, unde se faceau funii si alte lucruri de cânepa si se petreceau multe, bate la ochi, că numai unu invetiacele de funaru a cercetatu scól'a. Mai tare representati suntu cordonierii cu 192, masarii cu 122, lacatusii cu 96, cismasii cu 84, croitorii cu 75, droguistii cu 42, faurii si curelárii cu câte 38 invetiacei. In fiacare scóla suntu lacatusi, masari, pielari, cordonieri si fauri. Numai in câte unele scóle suntu invetiacei de ascutitori, de alamari, de sticlari, de ciorapari, de sitari, pieptenari, „cordonieri sasesci“, manusiari, poleitori, de turtari, sapunari, fotografi, olari, sculptori, pânzari, pietrari. In multe industrii, cari se marginescu numai la lucruri de calitate prósta s'ar' poté produce lucruri mai bune formandu-se prin cultura gustulu. Acést'a se poté díce mai cu séma despre pieptenari. Pieptenele cele fine se aduc mai cu séma din strainatate.

Mai tare representati suntu la scól'a din Agnit'a cordonierii cu 55, in Bistritia cismarii cu 24, in Orastia totu aceia cu 17, in Sibiu lacatusii cu 51, in Brasiovu aceia'si cu 15, in Mediasiu cordonierii cu 27, in Sebesiu cismarii cu 16, in Cohalmu cordonierii cu 28, in Sighisóra cu 10 invetiacei. Este lucru semnificativu si arata conservatismulu populatiunii, că in anumite locuri s'au conservatu anumite meserii in multi representanti precumu: in Agnit'a cordonierii si putinarii, in Bistritia faurii, in Sebesiu cojocarii, in Cohalmu rotarii, in Sighisóra pânzarii. Cá acele'si populatiuni potu tîne comptu si de imprejurari si iubescu progresulu, arata, afara de comercianti, zidarii, masarii, culegatorii de litere, sculptorii, fotografii, postovarii, lacatusii si sielarii. Intre imprejurari mai favorabile cu câtu mai multu n'ar' poté face aceste puteri pentru inflorirea industriei?

Scolarii dupa religiune erau 742 luterani, 56 reformati, 221 romano-catolici, 2 armeni, 21 gr. cat., 51 gr. or., 22 mosaici; dupa nationalitate 889 Nemti, 125 Maghiari, 4 Armeni, 77 Romani, 3 Cehi, 17 Israeliti. Partea cea mai mare d'intre elevi apartínu elementulu nemtiescu din fundulu regescu. Dupa Nemti vinu Maghiarii, pe candu d'intre Romani numai o parte mica se aplica la meserii séu cercetéza scól'a.*)

Cei 17 Israeliti din Bistritia, Orastia si Mediasiu mai multu voru apartiné la negotiu decátu la meserii. Din sum'a de 1115 invetiacei 20 n'au avutu nici o cultura, 829 o scóla populara, 129 o scóla reala, 137 o scóla gimnasiala, candu au intratu la meserii séu la comericiu. Pregatirea cea mai buna au avut'o scolarii din Brasiovu, Sibiu Sighisóra si Bistritia. In Cohalmu si Agnit'a toti au venitu d'intr'o scóla capitala si poporala. Scolarii, cari n'aveau nici o pregatire din Orastia, Sebesiu

* Reuniunea romanésca de meserii din Brasiovu a fost cerutu o subventiune dela Universitatea sasésca că se póta infiintiá o scóla de meserii cu limb'a romanésca, déra n'a capetat'o si acuma Romanii suntu siliti o parte se mérga la scól'a sasésca unde, din cauza că nu seiu nemtiescu si tacele scolare suntu mari, multi nu potu urmá studiile, éra alta parte urméza in scól'a gremiului comerciantiloru cu baiatii de pe la comercianti. Asia stá in Brasiovu, in alte locuri poté se fia alte cauze. Este pré adeveratu, că inea poporulu nostru nu s'a petrunsu de insemnatatea meseriiloru. — Red.

si Bistritia au fostu mai cu séma Romani. Intre scolari nu erau din locu in Sibiu 136, in Brasiovu 47, in Sighisiora 27, in Bistritia 77, in Mediasiu 45, in Orastia 58, in Sebesiu 44, in Cohalmu 29, in Agnit'a 81, cu totii 544. De aici resulta, ca cam a treia parte din invetiacei sunt de pe la sate.

Dupa numerulu scolarilor se rangéza cele 9 scóle cumu urméza: in Sibiu 261, in Bistritia 160, in Mediasiu 149, in Agnit'a 143, in Brasiovu 96, Orastia 96, Sebesiu 73, Sighisior'a 71, Cohalmu 66. Surprindietorea aparitiune, ca Brasiovulu sta dupa alte orasie, cu tóte ca in Brasiovu este mai multa industria ca in oricare orasiu, vine de acolo ca in Brasiovu se mai afla si o scóla maghiara de statu, unde scolarii capeta tóte gratuitu. Din vieati'a acestoru scóle industriale mai pomenimu, ca 8 scolari dela scól'a din Bistritia au capetatu stipendii in suma de 356 fl. si anume doi din fundulu granitierescu dela Naseudu câte 20 fl. 5 dela societatea Transilvani'a din Bucuresci câte 50 fl. si unulu 66 fl.

Isvórele din care se sustínu aceste'a scóle industriale suntu urmátorele: Universitatea sasésca séu a fundului regescu da o subventiune anuala de 11,000 fl. Cass'a alodiala din Agnit'a a datu 1000 fl. Cass'a alodiala din Bistritia dá pe anu câte 200 fl. Brasiovulu 2350 fl. Sibiuulu 1000 fl. Mediasiuulu 90 fl. Sebesiuulu 200 fl. Cohalmulu 310 fl. Din Sighisiora si din Orastia lipsescu datele. Pe langa acestea mai contribuescu cassele districtuale si scaunale. Dotatiuni mai mari capeta dela cassele de economii din Bistritia si din Sibiu. Alte isvóre de venituri forméza sumele ce le contribuescu gremiile comerciale si societatile industriale, precum si didacturulu celu platescu elevii. Dupa spesele ce le facu diferitele localitati pentru scólele loru se rangéza in urmatoriulu modu: 1. Brasiovu 4272 fl. 34 cr. 2. Sibiu 3542 fl. 31 cr. 3. Bistritia 2071 fl. 24 1/3 cr. 4. Sighisiora 1403 fl. 78 cr. 5. Sebesiu 1400 fl. 6. Mediasiu 1202 fl. 34 cr. 7. Cohalmu 1095 fl. 25 cr. Despre Agnit'a se póte díce ca suma de 800 fl. din dotatiunea nationala sasésca se intrebuintia pentru salarele profesorilor. Din Orastia lipsescu datele respective

(Dupa „Sieb. d. Tagblatt.“)

Din acésta icóna destulu de lamurita póte vedé ori-cine in ce stare se afla generatiunile tinere, cari se aplica la meserii. Amu dorí se vedemu cum stau scolile industriale maghiare din Transilvani'a, ca se putemu face o comparatiune si se aflamu cati Romani cercetéza scólele maghiare industriale. Apoi amu dorí se scimu cumu lucréza Romanii din Banatu si Ungari'a si anume cei din Lugosiu, Timisiora, Lipov'a, Caransebesiu, Mehadi'a, Versietiu, Aradu, Oradi'a-Mare, Beiusiu si alte orasie si cumu ingrijescu pentru cultur'a spirituala si morala a tinerilor loru meseriasi. Mai incolo amu dorí preste totu se avemu o statistica despre toti tinerii cati suntu ca invetiacei aplicati la diferitele ramuri industriale din tóte partile Ardélului, Banatului si Ungariei ca se vedemu cum stamu noi Romanii pe terémulu industrialu si cum imbracisíéza Romanii industri'a.

Diverse.

(Necrologu.) Dumineca a reposatu in orasiulu nostru redactorulu diarului „Kronstädter Zeitung“ Henricu Gött. Decedatulu a condusu, ca companionu alu tatului seu, a d-lui primaru in pens. Ioane Gött, unu síru lungu de ani si stabilimentulu tipograficu, ce póta numele loru, dandu-i unu avéntu mai mare cu ajutorulu cunoscintelor sale speciale si a activitatii sale neobosite. Multu cercatulu lui parinte pierde intrínsulu radiemulu betránetiiloru sale. Marea afuentia a publiculu brasioveanu la inmormentarea de eri, Marti d. a., a fostu o viua dovéda, ca reposatulu s'a bucuratu in vieatia de stim'a si simpathi'a atátu a conationaliloru sei, catu si a tuturor celorlalti. cari l'au cunoscutu. Fi-ai tierin'a usiór'a!

(Unu daru de Craciunu.) D. comite supremu alu Brasiovului com. Andreiu Bethlen a daruitu in ajunulu Craciunului 100 fl. spre a se liberá cu ei obiectele zalogite. la institutulu de aici, ale familielor serace péna la sum'a de

2 fl. v. a. Acestu actu de binefacere generosu, fiindu adusu la cunoscinti'a consiliului comunalu de d. primaru, a fost luat u la cunoscintia cu multiumire.

(Unu uriasiu) se póte vedé la „Coróna“, in cetate, parterre. Numele lui e Winkelmaier. Este in adeveru o colossala figura; elu e de 233 centimetri inaltu. Capulu e in proportiune ceva micu. picioarele si manile suntu mari si late. Se vede din faéa, ca este inca teneru.

(Societatea studintiloru din Beiusiu.) Societatea de lectura a junimei studiése la gimnasiulu din Beiusiu petrunsa de recunoscintia faéa de nemuritoriulu barbatu alu natiunei romane, marele fundatoru alu acestui institutu de invetiamentu din sinulu caruia au esítu atátia barbati bravi luptatori pentru interesele nationale, arangia in memori'a lui la 25 Dec. o siedintia publica festiva, la care conlucrà si corulu vocale si instrumentale alu tinerimii studiése. Siedintia a fostu fórte bine cercetata si tóta inteleginti'a din Beiusiu fara deosebire de nationalitate a participatu la acésta marétiá serbare. Dlu presiedinte alu Societatii prof. Vasiliu Stefanica deschise siedinti'a prin unu prea frumosu discursu. Apoi urmara declamarile membriloru societatii, cari tóte fura ascultate cu placere si aplaudate. Corulu vocalu dirigiatu de Dlu Aug. P. Balasiu a esecutatu piesele cu mare precisiune. Celu mai mare efectu l'a produsu: „Vivandier'a“. Publiculu s'a deparatu deplinu multiumitu.

Binevoiti D-le Redactoru a publicá si program'a aci alaturata:

Program'a siedintiei publice, ce s'a tinutu la 25 Dec. 1883 la 10 óre a. m. in pi'a memoria a marelui Mecenat „Samuilu Vulcanu“ fundatoriulu gimnasiului, — de Societatea de lectura a tineretului dela gimnasiulu de Beiusiu.

1. „Frisch in's Feld“ de Ioanu Strauss, esecutata de corulu instrumentale, sub conducerea prof. Aug. P. Balasiu. 2. „Cuvéntu de deschidere“ rostitu de conducatoriulu societatii Vasiliu Stefanica prof. 3. „Canteu romanescu“ esecutatu de corulu vocalu, sub conducerea prof. Ioanu Buteanu. 4. „Sil'a“ poesia de V. Alesandri, declamata de Vasiliu Papp stud. el. VII. 5. „Vivandier'a“ din operetti'a „Paracliserulu“ esecutata de cor. instr. 6. „Columbus“ poesia de Fr. Schiller declamata de Gab. Cosma st. el. VII. 7. „Cá si leutropulu“ esecutata de corulu vocalu. 8. „Horatii Flacci carmen seculare“ decl. Inoc. Bogdan st. el. VIII. 9. „Aurora“ esecutata de corulu instrumentalu. 10. „Walsi bárdok“ poesia de I Arany, declamata de Ioane Albu stud. de VIII. el. 11. „Vorba multa“ esecutata de corulu vocalu. 12. „Sigilulu negru“ poesie de Ionitia Badescu, declamata de Ilariu Borosiu stud. de VII el. 13. „Vialitatea“ polca de A. B. esecutata de corulu instrum. 14. „Cuvéntu de inchidere“ rostitu de conducatoriulu societatii. 15. „Adieu dela Beiusu“ dupa F. N. de A. B. esecutata de corulu instrumentalu.

(Invitatoriu.) Despartimentulu cerc. X. (Clusiu) alu „Associatiunei transilv.“ va tiné adunarea s'a generala de estu anu in Clusiu la 28 Decembre v. (9 Ianuaru n. 1884) in localitatea casinei romane din locu. Suntu rogati drept'aceea p. t. domnii membri din acestu despartimentu, cumu si alti amici ai literaturii rom. si ai culturai poporului rom., se binevoiesca a se presintá la cestiunata adunare in numeru catu mai completa, mai alesu fiindu a se face si restaurarea trienala a directoratului. La totu casulu ne magulimu cu sperarea, ca si domnii impedeati de a se infaciosiá nu voru pregetá a sprijini si mai departe, prin tramiterea competintiei de membru, asiedieméntulu culturalu celu mai de frunte alu Romaniloru din Austro-Ungari'a. — Clusiu, 27 Decembre n. 1883.

Dr. Gregoriu Silasi, Bas. S. Podóba,
direct. despart. act. desp.

ANUNCIU.

La dominiile Springu si Cutu au de-venitu vacante 2 posturi de

oficiali de economia,

la care doritorii de a ocupá acele posturi se se adreseze péna la 1-a Marte 1884 la Administratiunea Dominiulu Cutu, p. u. S. Sebesiu. Concurrentu póte fi si unulu insuratu de lege romanésca. 1—2

Otelulu „la Coróna“ odai'a Nr. 1 parterre

Convingeti-ve despre adeveru!

Numai scurtu timpu

unu uriasiu

Franciscu Winkelmaier din Mattinghofen in Austri'a de susu, de 20 de ani, 2 metri 33 centim. inaltu, 142 chile greu. Póte se tréca pe sub umerii lui celu mai mare omu de unu metru 90 cm. inaltíme. Elu este mai mare decâtu renumitulu uriasiu chinezescu.

Este celu mai mare si celu mai tineru uriasiu din cati s'au vediutu péna acum.

In asteptarea unei numeróse cercetari se subsémna cu cea mai mare stima

Uriasiulu

Se póte vedé dela 8 diminétiá péna la 9 óre sér'a.

Intrare 20 cr. — Copii si militari 10 cr.

„CALICULU“

diariu humoristicu si satiricu, cu bogate ilustratiuni in textu, iese in Sibiu la 1 fiacarei luni, brojratu, octavu mare, a 1 1/2 cóna, séu 18 cóna la anu, si costa pe anu numai 3 fl. séu 7 franci, pe 1/2 de anu 1 fl. 50 cr. séu 3.50 franci.

Cine voesce serída, prenumere „Caliculu“, si déca nu va ríde atunci nu scie ríde.

Pretiuulu abonamentulu se adreséza mai usioru prin asemnate postali (Postanweisungen. Posta utalvány) la administratiunea „Calicului“ in Sibiu. Cine colectéza 5 noi abonenti, primesce unu esemplaru gratuitu.

4—5 Administratiunea „Calicului“.

Cursulu la burs'a de Vien'a

din 28 Decembre st. n. 1883

Rent'a de auru un-gara	6% 120.75	m'a de vinu ung.	
dto	4% 88.55	Imprumutulu cu premiu ung.	1
dto de harthia 5%	85.70	Losurile p. regularea Tisei si a Segedin 1	
Imprumutulu caloru ferate ungare	139.50	Rent'a de harthia austriaca	
Amortisarea datoriei caloru ferate de ostu ung. (1-ma emisiune)	92.20	Rent'a de arg. austr.	
dto (II-a emisiune)	114.75	Rent'a de aur austr.	9
dto (III-a emisiune)	97.60	Losurile din 1860	134
Bonuri rurale ungare	100.25	Actiun bancii aust-ungare	842
dto cu el. de sortare	99.25	„bancii de creditu ungare	291
Bonuri rurale Banat-Timis	99.50	„bancii de creditu austriaca	293
dto cu el. de sortare	99.—	Argintulu	—
Bonuri rurale transilvane	99.20	Galbini imperatosei	5.72
Bonuri croate-slav.	100.—	Napoleon ori	61
Desbagubire p. dij-		Marci 100 imp. germ.	59.40
		Londra 10 £ string.	121.05

Cursulu de Bucuresci

din 19/31 Decembre 1883.

Valori	Scadenti'a Cuponeloru	Cumpara	Vinde
5% Rent'a Romana	1 Apr. 1. Oct.	92.—	92 1/2
6% Oblig. de Stat. convert. rurale	23 Apr. 23 Oct.	96.—	96 1/2
6% Oblig. caloru fer. rom.	1 Iuliu	102 1/2	103 1/2
7% Scrisuri funciare rurale	1 Iul. 1 Ian.	102 1/2	103 1/2
7% „ „ urbane	idem	102 1/2	103.—
5% Imprum. municipaliu	idem	82 1/2	83.—
Oblig. casei de pensiune (lei 300, dobénda 10 lei)	1 Martu 1 Nov.	228 —	232 —
Losuri municipale (20 lei)	cu premie	31 —	33.—
Act. Bancii Nationale rom.	1 Ian. 1 Iul.	1325	1335
Auru contra argintu		4 35	4 70
Auru contra bilete hipotec.		4 35	4 70
Auru contra bil. de Banca nat		4 35	4 70
Florini Val. Austr.		2 08	2.10

Editoru: Iacobi Muresianu.

Redactoru responsabilu: Dr. Aurel Muresi

Tipografi'a: Ioanu Gött si fiu Hen'8 D

